

**МОНГОЛ УЛСЫН МЯНГАНЫ ХӨГЖЛИЙН ЗОРИЛТОД СУУРИЛСАН
ҮНДЭСНИЙ ХӨГЖЛИЙН ЦОГЦ БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТ**

2010.03.22

Алтай хот

УИХ-ын 2008 оны 12 дугаар тогтоолоор батлагдсан **“Монгол Улсын Мянганы хөгжлийн зорилтод суурилсан Үндэсний хөгжлийн цогц бодлого (2007-2021 он)”**-д тулгуурлан Говь-Алтай аймгийн хөгжлийн цогц бодлого (2008-2021 он)-ыг боловсруулсан.

Говь-Алтай аймгийн хөгжлийн цогц бодлого (2008-2021 он)-д Үндэсний хөгжлийн цогц бодлого (2007-2021 он)-ын зэрэгцээ “Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”, “Бүсүүдийн хөгжлийн дунд хугацааны стратеги (2010 он хүртэл)”, “Монгол Улсын Баруун бүсийн хөгжлийн хөтөлбөр (2015 он хүртэл)” болон Монгол Улсын хөгжлийн бодлогын бусад баримт бичгүүдийн үзэл санаа тусгалаа олсон болно.

Мөн “Говь-Алтай аймгийн хөгжлийн цогц бодлого (2009-2021он)”-д “Аймгийг хөгжүүлэх төсөл”, “Говь-Алтай аймгийн XXI зууны тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөр”, “Говь-Алтай аймагт барилгын салбарыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөө”, “Говь-Алтай аймгийн мэдээлэл, холбооны салбарыг хөгжүүлэх хөтөлбөр /2008-2015 он/”, “Говь-Алтай аймагт байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялагийг зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх талаар 2010 он хүртэл хэрэгжүүлэх мастер төлөвлөгөө”, “Аймгийн Мал аж ахуйг эрчимжүүлэн хөгжүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөр /2005-2015 он/”, “Ногоон хувьсгал дэд хөтөлбөр”, “Газар тариаланг хөгжүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөр /2008-2012 он/”, “Атрын гурав дахь аян (Газар тариалангийн хөгжлийн дэд хөтөлбөр) /2008-2010 он/”, “Аймгийн боловсролын салбарыг хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөө /2008-2015 он/”, “Говь-Алтай аймгийн онцлогт нийцсэн Мянганы хөгжлийн зорилтууд /2008-2015 он/” зэрэг аймгийн хэмжээний хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдийн үзэл санаа, хэрэгжилтийн явц, үр дүн, залгамж чанар тусгагдсан болно.

Сангийн яам, Говь-Алтай аймаг, НҮБХХ-ын хооронд Мянганы Хөгжлийн Зорилтуудыг хэрэгжүүлэхээр харилцан ойлголцлын санамж бичгийг 2007 оны 12 сард баталснаар 2008-2009 онуудад орон нутгийн МХЗ-ыг хэрэгжүүлэх төслийн нэгж ажиллаж, Говь-Алтай аймгийн МХЗ-ын хэрэгжилтийн анхны тайлан илтгэл, МХЗ-ыг хэрэгжүүлэх хэрэгцээний үнэлгээний тайланг боловсруулан гаргаж, иргэд олон нийтэд суртчилсан байна. Мөн аймгийн Мянганы хөгжлийн зорилтууд, түүний шалгуур үзүүлэлтүүд, 2015 оны хүрэх түвшинг аймгийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаар батлууллаа.

Говь-Алтай аймгийн хөгжлийн цогц бодлогын тухай

Говь-Алтай аймгийн хөгжлийн 2021 он хүртэлх алсын харааг хүний хөгжилд тулгуурлан эдийн засгийг эрчимтэй хөгжүүлж, хүн амын амьдралын түвшинг тууштай дээшлүүлэн, Мянганы хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлж, Монгол Улсын өөрөө өөрийгөө тэтгэдэг, оновчтой бүтэцтэй, мэдлэгт суурилсан эдийн засагтай, цэцэглэн хөгжиж буй аймаг болоход оршино гэж тодорхойлсон.

Говь-Алтай аймгийн хөгжлийн цогц бодлогыг дараах таван тэргүүлэх чиглэлийн хүрээнд хэрэгжүүлэхээр тусгав. Үүнд:

1) Аймагт мянганы хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлж, хүнийг бүх талаар хөгжүүлнэ.

2) Дэлхийн болон дотоодын зах зээлд өрсөлдөх чадвартай, хувийн хэвшилд тулгуурласан экспортын баримжаатай үйлдвэрлэл, үйлчилгээг эрчимтэй хөгжүүлж, аймгийн эдийн засгийг олон талтай, мэдлэгт суурилсан болгоно.

3) Зам тээвэр, эрчим хүч, мэдээлэл холбооны дэд бүтцийг эрчимтэй хөгжүүлж хөгжлийн таатай орчин бүрдүүлнэ.

4) Аймгийн төв, сумдын төвүүдийг хөгжүүлж хот, хөдөөгийн хөгжлийн түвшний ялгааг багасгана.

5) Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицсон чадавхийг бий болгон цөлжилтийг сааруулж, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах эдгээр болно.

Говь-Алтай аймгийн хөгжлийн цогц бодлогод нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчны хүрээний урт хугацааны стратегийн зорилтууд, хүрэх үр дүнг 2008-2015 он, 2016-2021 он гэсэн үндсэн хоёр үе шатаар тусгасан.

Говь-Алтай аймгийн хөгжлийн цогц бодлогын хэрэгжилтийн талаар товч мэдээллэвэл:

Эрүүл мэндийн салбарт эмнэлгийн байнгын хяналтанд 1 хүртэлх насны 1229 хүүхэд, 3484 жирэмсэн болон төрсөн эх байгаагаас гадна эрүүлжүүлэн эмчлэх хяналтын заалтаар 10555 хүн хяналтанд хамрагдаж байна. Эдгээр хяналтанд хамрагдаж байгаа хүмүүс нь хүн амын 27,5 хувийг эзлэж байна. “Эхийн эрүүл мэндийг дэмжих сан” бий болгож, эмзэг бүлгийн өрхийн нөхөн үржихүүн насны эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийг хамгаалахад дэмжлэг үзүүлэн ажиллаж байна. Тус сангаас жирэмсэн болон төрсөн эх, хүүхдийг хүргэж өгөх унааны зардалд 232.0 мянга, А хүрээний H1N1 вирусын халдвараас сэргийлэх, дархлаа сайжруулах амин дэмийн зардалд 9718.0 мянган төгрөгийг тус тус зарцуулаад байна.

Боловсролын салбарт 2009-2010 оны хичээлийн жилд 28 сургуулийн 467 бүлэгт 12686 хүүхэд суралцаж байна. Дарив, Чандмань, Дэлгэр сумдын сургуулийг 12 жилийн бүрэн дунд сургууль болгон хэв шинжийг нь өөрчилж 10-р ангийн элсэлт аван хичээллэж байна. 2009-2010 оны хичээлийн жил сургуулийн өмнөх боловсролын 27 цэцэрлэгийн 117 бүлэгт 3683 хүүхэд хамрагдаж байгаагаас цэцэрлэгт 2429, хувилбарт сургалтаар 1254 хүүхэд хүмүүжиж байна. Аймгийн хэмжээнд 650 үндсэн багш ажиллаж байгаагийн 263 нь бага ангийн багш юм. Багшийн хангалт 98.5 хувьтай байна.

Ажилд зуучлах, ажил мэргэжилгүй иргэдийг мэргэжлийн сургалтанд үнэгүй хамруулах, хувиараа болон өрхийн аж ахуй эрхлэхийг хүссэн иргэдэд жижиг зээл олгох, мөн нийтийг хамарсан ажилд эмзэг бүлгийн иргэдийг өргөнөөр хамруулж түр болон байнгын ажлын байраар хангах зэргээр хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсний үр дүнд шинээр 2160 хүн ажлын байртай болж, орлого нь нэмэгдлээ. Бүртгэлтэй 1029 ажилгүйчүүд байгаа ба ажилгүйдлийн түвшин 3.8 болж өмнөх оноос 0.1 пунктээр буурсан байна. Иргэдийн эрүүл мэндийн даатгалд 45900 хүн хамрагдсанаас 9178 нь малчин байна.

2009 онд НХХЯ-аас аймаг бүрийн ядуурлаас гаргах өрхийн тоог тодорхойлсноор Говь-Алтай аймагт 294 өрх хуваарилагдсан бөгөөд бүх өрх “Өрхийн хөгжлийн төлөвлөгөө” боловсруулсан. Дээрх ажлын хүрээнд Нийтийг хамарсан ажилд 19 сумын 85 өрхийн 145 хүнийг, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн жижиг

зээлд 4 сумын 8 өрхийг, Мэргэжил олгох сургалтанд 33 өрхийн 33 хүнийг хамруулж тус өрхүүдийн орлого нь тодорхой хэмжээгээр дээшилж байна.

Орон нутгийн төсвийн орлогын биелэлт 102.2 хувь Зарлагад эзлэх орлогын хувь 68.2-д хүрч зорилтот түвшингээс 8.1 функтээр давсан байна.

2009 оны мал тооллогын дүнгээр 2 сая 171.8 мянган толгой мал тоолуулсан байна. Тайлант онд аймгийн хэмжээнд үр тариа 1293.3 тн, төмс 1807.3 тн, хүнсний ногоо 833.5 тн, жимс жимсгэнэ 71 тн, тэжээлийн ургамал 1464.9 тн, эмийн ургамал 2 тн- ыг тус тус хураан авлаа

Цээл сумын Таяннуурын төмрийн хүдрийн ордод үйл ажиллагаа явуулж буй “Алтайн хүдэр” ХХК нь тайлант онд эхний экспортоо хийсэн бөгөөд хүдрийн баяжмалын агуулгаа нэмэгдүүлэх зорилгоор 6-р сард нэмж, 1 соронзон сеператорыг суурилууллаа.”Алтайн хүдэр” ХХК 2009 оны 4 дүгээр сард 14000 орчим тонн, 10-р сард 27950 тн нийт 41950 орчим тонн хүдрийг экспортонд гаргаад байна. Тайлант онд Мааньтын нүүрсний уурхайгаас 15000 орчим тонн, Зээгтийн нүүрсний уурхайгаас 3280 тонн нийтдээ 18280 тонн нүүрс олборлоод байна.

Монгол Улсын Мянганы хөгжлийн зорилтод суурилсан Үндэсний хөгжлийн цогц бодлогын аймагтай холбоотой заалтын хэрэгжилтээс:

4.1. 2009 оны жилийн эцсийн байдлаар бүртгэлтэй ажилгүйчүүдийн тоо 996 болсон ба ажилгүйдлийн түвшин 3.9 хувьтай байна. Мөн ажил олгогч байгууллагуудаас нийт 1433 ажлын байрны захиалга ирсэн бөгөөд 1382 хүнийг ажилд зуучилснаар төлөвлөгөө 138.2 хувиар биелэгдлээ.

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хуулийн дагуу болзол хангаж эрх нь үүссэн ажилгүй, нийгмийн эмзэг бүлгийн 65 иргэнийг ажилд авч тогтвортой ажиллуулж байгаа 35 ажил олгогч байгууллагатай гэрээ байгуулснаас тайлант онд гэрээ нь дуусгавар болсон 20 ажил олгогчийн байнгын ажлын байртай болгосон 39 иргэний 6 сарын цалингийн 60 хувийн урамшуулалд 23675.0 мянган төгрөгийг олголоо.

4.3. 2009 онд 25-аас дээш ажиллагсадтай 72 аж ахуй нэгж байгууллагад Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 111-р заалтын хэрэгжилтэнд хяналт шалгалтын ажлыг хийж, дээрх байгууллагад ажиллаж байгаа хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн судалгааг гаргаж хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажилуулаагүй аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад Засгийн газрын тогтоолын дагуу ажлын байрны төлбөрийг тавьлаа.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн нийгмийн хамгааллын тухай хуулийн хүрээнд олгогдож буй хөнгөлөлт, тусламжинд 291 иргэнийг хамруулан 24.0 сая төгрөгийг зарцууллаа, мөн байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, иргэнийг асарч байгаа 246 иргэдэд 26656.5 мянган төгрөгийн нөхцөлт мөнгөн тэтгэмжийг олгосон. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан цэвэрлэгээ үйлчилгээний сургалтыг 24 хүнтэйгээр зохион байгуулж, ХЭДС-аас 2592.0 мянган төгрөг зарцууллаа.

4.4. 2009-2010 оны хичээлийн жилд сургуулийн өмнөх боловсролын 28 цэцэрлэгийн 117 бүлэгт 3683 хүүхэд сурч хүмүүжиж, хамран сургалт аймгийн төвд 90.9 хувь, хөдөө орон нутагт 70.8 хувьтай байна. Сургуулийн өмнөх боловсролын 87 бүлгийн 2175 хүүхдийн стандарт хангалтыг шалгахад 90.1 хувь байна. Энэ нь өмнөх оноос 3.1 хувиар өссөн үзүүлэлт юм.

Ерөнхий боловсролын 28 сургуульд өдрийн ангийн 467 бүлэгт 12686, эчнээгийн 4 бүлэгт 101, дүйцсэн хөтөлбөрөөр 600 нийт 13387 хүүхэд суралцаж, хамран сургалт 99%-тай байна. Сургуулийн дотуур байрны хүчин чадал 2185 хүүхэд хүлээж авах боломжтой. Аймгийн хэмжээнд 2009-2010 оны хичээлийн жилд дотуур байранд суух хүсэлт гаргасан 2419 хүүхдийн 2179 нь малчдын хүүхэд байна. 2269 хүүхэд дотуур байранд амьдарч байгаагийн 2007 нь малчдын хүүхэд байна. Хамрагдалт 92.1 хувьтай байна. Бичиг үсэг тайлагдалт 99.4 Хувьтай байна. Багш нарын 80 орчим хувийг мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад хамруулав. 2009-2010 оны хичээлийн жилд 12 жилийн сургалтын хөтөлбөрөөр 6 настын 1, 2-р анги, 11 жилийн хөтөлбөрөөр 7 настын 2-р анги болон 3-11-р анги, шилжилтийн хөтөлбөрөөр 7-р анги хичээллэж байна. Энэ хичээлийн жилд 28 сургуулийн 467 бүлэгт 12686 хүүхэд хичээллэж байна. 2009 онд 6 настын 38 бүлэгт 959 хүүхэд суралцаж 12 жилийн 2-р ангид дэвшлээ.

4.5. Аймгийн Засаг даргын 2009 оны 3 дугаар сарын 10-ны өдрийн 64 тоот захирамжаар “Эхийн эрүүл мэндийг дэмжих сан” байгуулж, сангийн зохицуулах зөвлөлийг 7 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулан, ажиллах журмыг батлуулж, санд 795,0 мянган төгрөг хуримтлагдсаныг А\Н1\N1вирүсийн цар тахлын үед 380 жирэмсэн эхэд 648,0 мянган төгрөгийн дархлаа дэмжих эм, витамин, амны хаалт зэргийг олголоо. Алсын зайн сургалтаар Япон улстай 28 мэргэжилтэн холбогдож мэргэжлээ дээшлүүлсэн бөгөөд зайны сургалтанд нийт 134 дунд мэргэжилтэн хамрагдсан

Хүн амын дунд нийтийн биеийн тамир, чийрэгжүүлэлтийн арга хэмжээний зохистой хэлбэрийг сонгон, хөдөлгөөний хомсдлоос сэргийлэх ажлыг олон нийтийг өргөнөөр оролцуулан үр дүнтэй зохион байгуулах зорилгоор аймгийн Засаг даргын 2009 оны 02 сарын 06-ны 25 дугаар захирамж гарч ажлын хэсэг байгуулагдан 10 заалт бүхий төлөвлөгөө батлан ажиллаж байна. Аймгийн хэмжээгээр 10 гаруй байгууллага чийрэгжүүлэх танхим ажлилуулж байна. Чийрэгжүүлэлтийн танхимыг 3 сум, 2 эмнэлэг шинээр байгууллаа..

4.8. Нөхөрлөл, хоршооны хэлбэрээр ажиллах хүсэлтэй 293 өрхөд арилжааны банкуудаар дамжуулан 226.2 сая төгрөгийн 1.3 хувийн хүүтэй жижиг зээлийг хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас олгож зээлийн үр дүнд 393 ажлын байрыг бий болголоо.

Хөдөлмөрийн зарцуулалт ихтэй, байгаль хамгаалах, нийтийн эзэмшлийн зам талбайг засварлах, цэвэрлэх чиглэлээр сумдаас ирүүлсэн нийтийг хамарсан ажлын 44 төсөлд 72.3 сая төгрөгийн санхүүжилтийг хийж, 428 эмзэг бүлгийн иргэд ажлын байраар хангагдаж орлогоо нэмэгдүүлсэн байна.

Аймгийн жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих төвийн нээлтийг 2009 оны 5 сард хийж, бизнес эрхлэгчдэд сургалт, зөвлөгөө мэдээллээр хангах үйлчилгээг үзүүлж байна.

4 сумын малчин, албан бус хөдөлмөр эрхэлж байгаа 169 иргэнийг аж ахуй эрхлэх сургалтанд хамруулсанаар иргэд төсөл хөтөлбөр боловсруулах, бизнесээ эхлэх, бизнесээ хөгжүүлэх, баг бүлэг болон хамтарч ажиллах чадварыг эзэмшиж, хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа эрүүл ахуйн чиглэлийн мэдлэгтэй болдог. Энэ арга хэмжээнд ХЭДСангаас 4310.0 мянган төгрөг зарцуулсан.

5.1. 2009 оныг “Санхүүгийн ажилд сахилга хариуцлагыг дээшлүүлэх жил” болгон зарлаж, төсвийн сахилга хариуцлагыг дээшлүүлэх, батлагдсан төсөвтөө багтаан өр, авлага үүсгэхгүй ажиллахыг бүх шатны төсвийн ерөнхийлөн захирагч, төсвийн менежерүүдэд даалгасан аймгийн Засаг даргын 01 тоот албан даалгавар гаргуулж, хэрэгжилтийг зохион байгуулж ажиллалаа.

Төрийн өмнөөс зарим ажил үйлчилгээг гэрээгээр гүйцэтгэх төрийн бус байгууллагуудын саналыг авч нэгтгэн нийлүүлэх бүтээгдэхүүн, өртөг, шалгуур үзүүлэлтийг тохирон гүйцэтгэлээр санхүүжүүлсэн байна. 2009 онд орон нутгийн

төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 45.9 сая, улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 765.0 сая, их засварт 171.7 сая төгрөгийн санхүүжилтийг олгов.

5.1.2. Бренд бүтээгдэхүүнүүдийн сав баглаа боодлыг сайжруулах зорилгын хүрээнд “Газрын өгөөж хуримт” хоршооны Халтар арвайг жижиг савлагаатайгаар худалдаанд гаргаж мөн “Ундаргын эх” ХХК ингэний хоормогыг үйлдвэрлэлийн аргаар битүүмжлэн савлаж худалдаанд гаргаад байна. Тус аймагт Жаргалан сумын “Хүнхэр зуслан-аялал жуулчлалын цогцолбор”, “Эрээн нуур” амралт-аялал жуулчлалын бааз, Гуулин тосгоны “Хөгжилтэй- Андууд” хүүхдийн зуслан, Есөнбулаг сумын нутаг дэвсгэрт орших “Дуган хад” амралтын газар, “Жуулчин-Алтай” аялал жуулчлалын бааз зэрэг газрууд аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа явуулж байна.

Өрхийн үйлдвэрлэлийн хөтөлбөр, Жижиг дунд үйлдвэрлэлийн дэд хөтөлбөрийг тус тус боловсруулж жилийн ажлын төлөвлөгөөг 3 бүлэг 54 заалттайгаар батлуулан хэрэгжилтийг зохион байгуулж ажиллаа. Жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг бүртгэлжүүлэх ажлын бэлтгэлийг хангах цаашид хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэлийг тодорхой болгож, 300 гаруй иргэдийг хамруулсан судалгааг явуулж үйлдвэрлэлийн хүчин чадал, хөрөнгө оруулалт, ажиллагсадын тоо, шаардлагатай сургалтын хэрэгцээ, төхөөрөмжийн гарал үүсэл, лизингийн үйлчилгээнд хамрагдах эсэх болон бусад асуудлуудаар судалгаа хийж нэгтгэлээд байна.

5.1.5. Төрийн байгууллагын хүнд сурталыг багасгах төрийн үйлчилгээг ил тод хөнгөн шуурхай болгох үйл ажиллагаагаа нээлттэй болгох чиглэлээр Засгийн газрын 2009 оны “Ил тод байдлыг илтгэх шалгуур үзүүлэлт батлах тухай 143 дугаар тогтоолыг орон нутгийн хэмжээнд хэрэгжүүлж ажиллах талаар “Төлөвлөгөө батлах тухай “ аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын даргын 2009 оны 36 дугаар тушаалаар “Ил тод байдлыг илтгэх шалгуур үзүүлэлтийг хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө” боловсруулан үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажиллахыг даалгаж тодорхой үүрэг даалгаваруудыг өгч ажиллаж байна.

5.1.7. Төр, иргэний нийгмийн байгууллагууд болон хувийн эвшлийнхний “Гурван талт түншлэл”-ийн сургалт, зөвлөгөөнийг аймагт зохион байгуулж, уг сургалтанд төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн нийт 90 гаруй хүмүүс оролцлоо. Зөвлөгөөний үр дүнд нь төрийн байгууллагын үйл ажиллагаа, үйлчилгээг нээлттэй, ил тод, шударга, чирэгдэлгүй, шуурхай болгох, иргэний нийгмийн байгууллагуудыг чадваржуулж

бэхжүүлэх, уялдаа холбоог сайжруулах, орон нутгийн төсвийн бодлогыг тухайн орон нутгийн хувийн хэвшил, жижиг, дунд үйлдвэрлэл, үйлчилгээг хөгжүүлэхэд чиглэгдсэн арга механизмыг бий болгох болон эдгээрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхой болгоход чиглэгдлээ.

5.2.1.2. Ноос, хөөвөр, үхрийн шир зэрэг түүхий эдийг “Говь-Ноос” ХХК, “Ентүм” ХХК, “Галын хүч” ХХК-ууд малчидтай гэрээ байгуулан урьдчилгаагаар авч өөрийн үйлдвэрийн бүтээгдэхүүнээр солилцох замаар түүхий эд бэлтгэлийн асуудлаа шийдвэрлэж байна. Түүнчлэн Буян-Ундрал, Хужирт жавхлан хоршоонууд ноолуур арьс шир зэрэг бүтээгдэхүүнийг төвийн бүсийн томоохон үйлдвэрүүдэд шууд нийлүүлэх үйл ажиллагааг явуулж байна.

2009 оны ургац хураалтаар аймгийн хүн амын гурилын хэрэгцээний 12 хувь, төмсний 53 хувь, хүнсний ногооны 36 хувийг тус тус дотоодын үйлдвэрлэлээр хангах түвшинд хүрлээ.

5.2.1.4. Малын чанар сайжруулах ажлын хүрээн бог малын ангилалт аттестатчилалыг аймгийн Засаг даргын захирамжаар томилогдсон МҮА-ны шинжээч мэргэжилтнүүд бүхий ажлын хэсэг цөм сүргийн 5 сумд 100.2 мянган эм хонь, ямаа 2.4 мянган хээлтүүлэгч малд ангилалт, аттестатчилалыг чанартай явуулж 2.6 мянган толгой цөм сүрэг бүрдүүлж анги, чанарыг тогтоов.

Ус цаг уурын хүрээлэнгээс 2009-2010 оны өвөл, хаврын бэлчээрийн даац, багтаамжийг баг бүрийн бэлчээрийн ургац, малын тоо, бэлчээрийн талбайн хэмжээ, бэлчээр ашиглах хугацаа зэрэг мэдээлэл дээр үндэслэн тооцоолж гаргахад аймгийн ихэнх сумдад тухайлбал Баян-Уул, Жаргалан, Тайшир, Шарга, Тонхил, Бугат, Эрдэнэ, Бигэр, Чандмань, Цээл сумын нутагт бэлчээрийн даац 3 дахин хэтэрсэн дүгнэлт гарсан болно.

Мөн аймгийн услалтын системүүдийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг тухай үр нь авч ажиллаж байна. 1 сумаас бусад сумдад Агропарк төслийн хүрээнд хадлангийн зориулалтын бага оврын тракторыг дагалдах тоног төхөөрөмжийн хамт гэрээгээр эзэмшүүлсэн. Тайлант онд аймгийн хэмжээнд үр тариа 1293.3 тн, төмс 1807.3 тн, хүнсний ногоо 833.5 тн, жимс жимсгэнэ 71 тн, тэжээлийн ургамал 1464.9 тн, эмийн ургамал 2 тн- ыг тус тус хураан авлаа. Тайлант онд инженерийн хийцтэй худаг 14, гар худаг 28-ийг шинээр гаргасан байна.

5.3.2. Алтай хотын цахилгаан эрчим хүчний хангамжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор Монгол улсын Засгийн газар, холбогдох яамдад удаа дараа хүсэлт тавьж, 500 кВт-ын 2 ширхэг дизель генераторыг суурилуулснаар 9 дизель ажиллаж, төвийн орон сууц, албан газруудыг 24 цаг, гэр хорооллыг 20-24 цагаар цахилгаан эрчим хүчээр хангаж байна. Жаргалан, Тайшир сумдын цахилгаан эрчим хүчний хэрэглээг Тайширын УЦС-аас 24 цагаар, бусад сумд дизель станцаар хоногт 2-3 цаг цахилгаан эрчим хүчээр хангагдаж байна. Нийт эрчим хүчний хэрэглээнд сэргээгдэх эрчим хүч 27 хувийг эзэлж байна.

“Хөдөөгийн цахилгаан хангамжид сэргээгдэх эрчим хүчийг ашиглах” төслийн хүрээнд Алтай сум, Цогт сумын Баянтоорой багт нарны цахилгаан станцыг барих ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах тендерийг Эрдэс баялаг, эрчим хүчний яамнаас зарлан КОИСИРО ХХК гүйцэтгэгчээр, туслан гүйцэтгэгчээр “Малчин” ХХК шалгарч, тоног төхөөрөмж, барилгын материалыг татан авч, суурийн ажлыг гүйцэтгээд байна.

5.3.5. Алтай хотын инженерийн шугам сүлжээ бүхий бүсэд үйлчилгээний төвийн 4 барилгын угсралтын ажил хийгдсэнээс 2 үйлчилгээний төвийг, амины орон сууцны “Хөгжил” хорооллын инженерийн шугам сүлжээг орон нутгийн төсвийн санхүүжилтээр өргөтгөн иргэдэд газар олгосноор 11 иргэн хувийн хөрөнгөөр орон сууц барьж ашиглалтанд орууллаа.

8.1 Орон нутгийн төсвийн 29.0 сая төгрөгийн санхүүжилтээр Алтай хотын ундны усны нөөц нэмэгдүүлэхээр Харзатын районд 120 м гүн худаг шинээр гарган ашиглалтанд орууллаа.

Алтай хотын газар доорх инженерийн байгууламжийг шинэчилж засварлан сайжруулах, гэр хорооллыг инженерийн шугам сүлжээнд холбох, сумдын төвд ундны усны худаг шинээр гаргах зэрэг ажлуудыг хийхээр “Хот байгуулалтын салбарын МОН-2301” төслийн удирдах албанд саналаа хүргүүлснээр судалгааны ажил хийгдэж байна.

НҮБХХ-ийн санхүүжилтээр хэрэгжих “Усан хангамж, ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулах МОН/08/302” төслөөр Баян-Уул, Бигэр, Тонхил, Төгрөг сумдын усан хангамж, ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулахаар зарласан

тендерт “Инж байгууламж” ХХК шалгарч судалгааны ажил хийж, технологи сонгох зөвлөх үйлчилгээний шатанд байна.

Засаг даргын Тамгын газар